

ПАСПОРТ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
19.00.03 – психологія праці, інженерна психологія

I. Формула спеціальності:

Галузь науки, яка досліджує і/або проектує процеси, що характеризують суб'єкта праці (індивідуального, групового) у відповідних (таких, що враховуються, проєктованих) середовищах перебування (інформаційних, екологічних, технічних, соціальних тощо). Праця розуміється в широкому сенсі як виробництво людьми цінностей при взаємодії із системами природи та культури (також у широкому сенсі).

Об'єктом дослідження, проєктування є факти і закономірності формування, функціонування суб'єктів праці (індивідуальних, групових) у різноманітних умовах середовища. При цьому середовище також розуміється широко (як таке, що містить предметні, соціальні, організаційні, гігієнічні, естетичні складові, чинники безпеки праці тощо).

II. Напрями досліджень:

1. Методологічні основи вивчення процесів розвитку і функціонування людини як суб'єкта праці.
2. Вивчення, класифікація, проєктування трудових посад, професій як областей реалізації духовних і фізичних сил людей; аналіз вимог, пропонованих видами праці до особистих якостей людей (включаючи питання роботи людини у складних, високотехнологічних автоматизованих системах).
3. Вивчення професійно цінних особливостей психіки людей (включаючи особливості особистості, зокрема мотивації, пізнавальних процесів, емоційної і раціональної регуляції поведінки; рухів, операціонально-значеннєвих структур професійного досвіду - просторових, тимчасових, технологічних, соціальних).
4. Вивчення типового й індивідуально своєрідного психічного складу представників різнотипних професій, професійних спільностей (склад розуму, особливості образу світу, індивідуальний і груповий стиль роботи і подібне). Вивчення установок на творчу і виконавську працю, продуктивну і споживчу мотивацію праці.
5. Психологічні проблеми конструювання, експлуатації і виробництва складних технічних систем.
6. Вивчення умов і можливостей психологічного забезпечення безпеки праці у різних професіях (включаючи питання психологічної безпеки як збереження оптимальних станів працівників, їхнього психічного здоров'я).
7. Вивчення психологічних умов і шляхів установлення взаємної відповідності особистих якостей людини і вимог професії (самовиховання і саморегуляція професіоналів, їхнє консультування; психологічні питання перепідготовки працівників, проєктування засобів праці і виробничого середовища згідно психологічним особливостям людини, розміщення кадрів відповідно до їхніх особистих якостей, профпідбір, профвідбір і подібне).
8. Вивчення психологічних аспектів зміни професій, розробка методів оптимізації відповідних внутрісуб'єктних станів (зокрема стосовно до випадків змушеної зміни праці при частковій втраті працездатності, безробіттю, істотних змінах звичних трудових посад, засобів праці у зв'язку з науково-технічним прогресом).
9. Вивчення допрофесійного розвитку, формування людини як суб'єкта праці (психологічні основи трудового виховання, навчання профорієнтації, профконсультації, психологічної допомоги людям при плануванні ними трудового життєвого шляху, "кар'єри", при кризах їхнього професійного

розвитку). Закономірності трудового розвитку людини на початкових етапах антропогенезу, онтогенезу; встановлення періодів, границь сензитивності психіки людини до розвитку як суб'єкта праці.

10. Вивчення й оптимізація режимів праці і відпочинку у різних професіях (психологічний аспект).
11. Вивчення етапів, стадій розвитку, формування людини як суб'єкта праці на різних вікових етапах (включаючи питання криз професійного розвитку, зокрема, і у віці "відставки", відходу від звичної активної трудової діяльності).
12. Вивчення і розробка методів, процедур оцінки, атестації фахівців (психологічний аспект).
13. Вивчення особливостей функціонування операторів і операторських груп ("команд"), включених у керування складними автоматизованими системами; розробка методів оптимізації їхньої роботи (на основі аналізу процесів ділового спілкування, розподілу трудових функцій, координації рухів, узгодження, виконання рішень, формування досвіду роботи в команді і подібне).
14. Вивчення і проектування процесів тренажерної підготовки операторів для роботи у складних, високотехнологічних системах.
15. Аналіз і проектування організації робочого простору операторів і операторських груп, команд, що відповідають за рухи інформаційних потоків, варіантів розподілу функцій працівників.
16. Питання синтезу ергономічних і антропологічних (зокрема антропометричних) підходів з метою оптимізації роботи операторів і операторських груп, команд професіоналів, забезпечення оптимальної гігієнічної (у широкому сенсі, включаючи і психогігієну) виробничого середовища.
17. Вивчення функціональних станів людини в професійній діяльності; діагностика, корекція, профілактика несприятливих станів.
18. Вивчення, оцінка, класифікація й оптимізація суб'єктивних (концептуальних, образних, інтуїтивних і т.п.) моделей керованих, оброблюваних об'єктів, виробничих ситуацій у роботі різних професіоналів.
19. Вивчення, оцінка й оптимізація трудових процесів у різних професіях.
20. Своєрідність мислення (рішення задач) представниками різнотипних професій.
21. Аналіз досвіду підвищення кваліфікації фахівців і розробка моделей, концепцій відповідних навчальних центрів на основі психологічного моделювання, підпорядкованого рішенням задач (включаючи діяльність з використанням комп'ютерних технологій).
22. Вивчення й оптимізація процесів прийняття рішень професіоналами (включаючи питання психологічної підтримки навчання стилеві прийняття рішень в умовах невизначеності, конфлікту).
23. Питання побудови рухів (зокрема невербальної експресії) у різних видах праці.
24. Функціонування людини в організаційних системах, у процесах керівництва іншими (включаючи ситуації невизначеності, виробничих конфліктів і пошуку шляхів їхнього конструктивного вирішення).
25. Дослідження духовних основ професіоналізму в інтересах формування людини як суб'єкта праці.
26. Психологічні проблеми підприємництва (як частковий випадок трудової діяльності у сучасних умовах).
27. Вивчення, оцінка, класифікація й оптимізація прийомів і методів психологічного впливу в керівництві людьми.
28. Вивчення й оптимізація явищ мотивації у праці, розробка систем

психологічно обґрунтованого стимулювання трудової діяльності у різних професіях і на різних стадіях розвитку професіоналів.

29. Вивчення, оптимізація засобів компенсації слабо виражених у працівників професійно цінних якостей (питання компенсаторного професійного пристосування, зокрема при змушеній зміні праці).
30. Аналіз і проектування засобів і умов праці (з урахуванням особливостей психіки людей) у зв'язку з розвитком нових технологій у різних професіях.
31. Вивчення, оцінка і проектування засобів відображення інформації про керовані об'єкти й органів, засобів керування об'єктами згідно особливостям психіки людей (включаючи і управління в організаційних та соціальних системах).
32. Психологічне забезпечення оптимізації організаційних структур у сфері праці.
33. Психологічні проблеми розподілу ресурсів і забезпечення організацій ресурсами (трудовими, матеріально-фінансовими, інформаційними, включаючи психологічні питання аналізу і проектування комунікаційних мереж в організаціях).

III. Галузі наук, за якими присуджуються наукові ступені:
психологічні науки.